

RÉVÉSZ GÉZA – A SORS FESZÜLTSEGEI LEVELEZÉSE ÉS SZÉKFOGLALÓJA TÜKRÉBEN¹

Pléh Csaba

Révész Géza (1878–1955) volt az első a magyar pszichológia történetében, aki a német kísérleti pszichológia szerep-hibridizációját, mellyel már Ranschburg is próbálkozott, összekapcsolta annak intézményes kialakításával. Ennek lényege, hogy megjeleníti, becsempészi a kísérleti pszichológia szemléletét a bölcsészkarok világába. Sikeres, ugyanakkor viszontagságos életéről számos beszámoló jelent meg (Donáth, 2007; Duijker, 1955; Gábor, 1991, 2008). A következő oldalon lévő táblázat összefoglalja a dolgozatban érintett eseményeket.

Csillagné Gál Juditnak, válogatott tanulmányai szerkesztőjének köszönhető, hogy 1974-től Révész hagyatéka az MTA Könyvtárának Kézirattárában feldolgozva kutatható. Gábor Éva ezt egészítette ki további anyagokkal. A továbbiakban MS jelzetekkel ennek az MTA Könyvtárának Kézirattárában található archívumnak a számainra utalok Dolgozatom szinte csak dokumentumokat közöl kisebb kommentárokkal.

---

¹ A dolgozat Erős Ferenc szíves unszolására született. Ezúton is köszönöm türelmét. Az archívumi anyagok az MTA Könyvtárának Kézirattárából származnak. Köszönöm Rozsondai Marianne osztályvezető és Bakó Diána könyvtáros segítségét a Révész hagyatékban való eligazodásban.

<i>Révész Géza életének fontosabb szervezeti eseményei</i>	
Év	Esemény
1878	Születés, Siófok
1900	Jogász
1902–1905	német pszichológiai tanulmányok
1906	Doktori értekezés
1908	Habilitáció Budapesten
1918	Pszichológia professzor Budapesten
1918–19	Tanszék s egyetem szervezés forradalmak közepette tanársegédei Hermann Imre, Lénárt Edit
1919–20	Göttinga, Budapesten felfüggesztik professzorságát
1921	„lemond” a budapesti katedráról, Amszterdam
1932–1950	Amszterdami Egyetem pszichológia professzora
1947. június 6.	MTA külső tagja
1955	elhunyt, Amszterdam

A budapesti kinevezés legendáriumuma egy kis finomítással

Révész óriási szerepet játszott az 1918-19-es forradalmak szellemi életében. Sokan leírták, hogy ennek a baloldali eszmékkel összekapcsolódó egyetemi erőfeszítésnek a következtében milyen meghurcoltatásoknak és megaláztatásoknak volt kitéve. Donáth (2007) és Pléh (2009) bemutatják ennek dokumentumait is.

Éppen ennek a keretében érdekes és ironikus tény, hogy magát a kinevezést hatalma utolsó pillanataiban még a királyi adminisztráció tette meg. 1918-ban még a királyi adminisztráció, Zichy János miniszter kinevezése alapján lett Révész egyetemi tanár s tanszékvezető szeptember 28-i illetve október 8-i hatállyal, mint az MS 5449/20 dokumentum mutatja a levéltárban.

Ms 5549/20.

A magyar királyi vallás-és közoktatásügyi ministertől.

181.125 oxám
IV.

Császári és Apostoli Királyi

FELSÉGE

1918 évi szeptember hó 28-án Reichenauban kelt
legfelsőbb elhatározásával

előterjesztésekre legkegyelmesebben megengdeni méltóztatott, hogy a budapesti tudományegyetemen a kísérleti lélektan számára a költségvetésileg rendelkezésre álló előadói tiszteletdíj felhasználásával rendkívüli tanszék szerveztessék.

Ő cs. és ap.kir. Felsége ugyanazon legfelsőbb elhatározásával előterjesztésekre Tekintetességedet erre a tanszékre egyetemi nyilvános rendkívüli tanárrá a VII. fizetési osztályba a törvényszerű illetményekkel legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

Erről Nagyságodat örvendetes tudomásul azzal értesitem, hogy illetményeinek az 1893.évi IV.t.cikk értelmében leendő folytatása iránt a hivatalos eskü letétele után intézkedem.

Budapest, 1918. október hó 8-án

Lichy

Nagyságos

dr. R É V É S Z G É Z A egyet.m.tanár Urnak,

B U D A P E S T .